

maandschrift voor

bijenteelt

verschijnt
maandelijks
jaargang 66
mei 1964 - 5
orgaan van de
vereniging
tot
bevordering
der
bijenteelt
in nederland

Mededeling van het Hoofdbestuur

In het Groentje van maart 1964 is mededeling gedaan van de instelling van :

- a. een Commissie van Vertrouwensmannen, waarin de Zuidelijke Bonden, de A.N.I. en onze vereniging vertegenwoordigd zijn ;
- b. een kleine commissie van de Zuidelijke Bonden en onze Vereniging, die de mogelijkheid onderzoekt om samen één blad uit te geven.

De commissie van Vertrouwensmannen heeft nu het hoofdbestuur medegedeeld, dat het aanbeveling verdient om ook de A.N.I. te betrekken in het overleg inzake de samenvoeging van de bijenbladen. Het hoofdbestuur heeft daartoe in principe reeds besloten.

Het overleg stagneert nu, daar het niet elegant zou zijn verder te gaan voordat de Commissie van Vertrouwensmannen op het principe-besluit van het hoofdbestuur heeft gereageerd. Het laat zich aanzien, dat op 23 mei nog geen uitgewerkte voorstellen te dezer zake aan de algemene vergadering kunnen worden voorgelegd. Als de algemene vergadering van mening blijkt te zijn, dat de samenvoeging van de bladen toch zo mogelijk op 1 januari 1965 moet ingaan, zal zij het hoofdbestuur mandaat moeten geven om naar bevind van zaken te handelen. De Commissie van Vertrouwensmannen stelt verder voor een suikercommissie te benoemen, waarin de Zuidelijke bonden, de A.N.I. en onze vereniging zitting zullen hebben, en die de mogelijkheid zal onderzoeken om te komen tot een uniforme suikerprijs en die rapport uitbrengt over de voor- en nadelen van centrale en decentrale suikerbewerking en -aflevering en over de verpakking van de bijensuiker. Ook tot instelling van deze commissie heeft het hoofdbestuur in principe besloten.

Hoewel deze punten dus niet als voorstellen van het hoofdbestuur op de agenda van de algemene vergadering voorkomen, zullen zij daar een belangrijk gespreksthema vormen.

Op 6 juni naar Ambrosiushoeve en de Biesbos

Voor de provinciale Utrechtse excursie naar Ambrosiushoeve bestaat een grote belangstelling. Zeer vele aanmeldingen kwamen reeds binnen. Daar de meeste leden het liefst op zaterdag gaan, is de excursie vastgesteld op zaterdag 6 juni a.s. Het belooft een bijzonder mooie excursie te worden. 's Morgens naar Ambrosiushoeve bij Tilburg, en 's middags wordt er een 3 uur durende rondvaart gemaakt door de aan natuurschoon zo rijke Biesbos. Zij die zich reeds opgaven en definitief mee kunnen gaan, verzoeken wij de totale kosten (boottocht Biesbos inbegrepen á f 3,25) zijnde f 9,50 per persoon, over te maken op postgiro 19 30 60 van de Bijenvereniging Bunnik-Houten te Bunnik, Achterdijk 26. Ook zij die zich nog niet opgaven kunnen dit alsnog doen met gelijktijdige betaling. Zonder voldoening van bovenstaand bedrag is men niet ingeschreven. Zij die zich aanmelden ontvangen tijdig een programma. Men zal op verschillende plaatsen kunnen instappen en wel in Soest, Woudenberg, Utrecht, Leersum, Driebergen, IJsselstein en Bunnik, en bij voldoende belangstelling ook in andere plaatsen. Bij betaling vermelden waar u wenst in te stappen. **C. P.**

Rapport van de Commissie voor het nazien der boeken over het jaar 1963

Ondergetekende, *G. J. Peters* te Bemmelen, heeft in verband met de afwezigheid wegens ziekte van de heer Dr. R. Zijlstra te Beilen, met de heer W. H. van Mourik en de heer R. P. Groenveld het accountantsrapport over 1963 bestudeerd.

Hierbij bleek, dat na gegeven uiteenzettingen op gestelde vragen, geen bijzondere op- of aanmerkingen waren te maken.

De leiding heeft de nodige aandacht besteed aan doelmatige belegging der gelden.

Hij wenst een woord van dank te brengen voor het goed verzorgde financiële beheer. Wageningen, 15 april 1964

(W.G.) G. J. PETERS

Groeiende samenwerking

Het zal onze lezers bekend zijn, dat de eerste stap om te komen tot meer samenwerking tussen alle georganiseerde bijenhouders is gezet door het instellen van een commissie van vertrouwensmannen, gevormd uit de katholieke bonden, de Nederlandse vereniging tot bevordering der bijenteelt en de A.N.I. Deze commissie, die bestaat uit tien personen, drie maal drie plus een voorzitter, is inmiddels met haar werkzaamheden begonnen. Behalve enkele moeilijke zaken zijn er ook positieve mogelijkheden gebleken, die een hoopvol perspectief bieden voor een groeiende samenwerking.

De commissie bleek eenparig van mening, dat voor alles gestreefd moet worden naar herstel van onderling vertrouwen en dat het om dit te bereiken noodzakelijk is oude geschilpunten te laten rusten. Bovendien meent de commissie dat er nog enkele zaken zijn waaromtrent de opvattingen zover uiteenlopen dat men de bespreking daarvan althans voorlopig beter tot later kan uitstellen. Mogelijk dat na verloop van tijd in deze kwesties meer te bereiken is, als door voorlichting ook de leden in staat zijn zich een juist beeld te vormen.

Daarnaast zijn er dan de meer positieve aspecten van de samenwerking die op korter termijn hopelijk zijn te verwezenlijken. In dit opzicht zijn onder meer de volgende punten genoemd : het vaststellen van een gemeenschappelijke suikerprijs en overleg bij de distributie van suiker; het gezamenlijk organiseren van inkersdagen, tentoonstellingen en plaatselijke vergaderingen en ten slotte het gezamenlijk uitgeven van één blad.

De taak van de commissie blijft uiteraard beperkt tot het zoeken naar de mogelijkheden en als zij die aanwezig acht hierover te adviseren aan de verenigingen.

Inzake enkele van bovengenoemde punten heeft de commissie intussen advies uitgebracht aan de verenigingen, die nu zelf moeten beslissen. De commissie vertrouwt dat de leden van de verenigingen elk op hun plaats willen meewerken aan het streven naar samenwerking.

kroniek min cie maand

Paasmaandag heb ik even door het voergat van een van mijn volken gekeken. Ze zaten dicht opeen op de wintertros. Dat duurt nu al weken en ik begin me zorgen te maken. De oude bijen sterven af en op deze manier komen er geen jonge voor in de plaats. Het tijdstip, waarop in onze kasten het aantal geboorten het aantal sterfgevallen gaat overtreffen, zal dit jaar dan ook wel later vallen dan gewoonlijk. Voor de voorjaarsdracht is dat niet gunstig, vooral niet voor het vroege fruit. Het koolzaad bloeit een paar weken later en tegen die tijd kan de achterstand misschien weer wat zijn ingelopen.

Dinsdag na Pasen. Een paar uren drukke vlucht op wilgenkatjes.

5 april. In de middaguren vlucht op de wilgen, maar vele bijen verkleumen. Ik heb hier en daar even onder een dekkleedje gegluurd. De volken zijn inderdaad zichtbaar kleiner geworden.

U kunt zich in de polder gerust in de buurt van de heer Wietsma wagen. In het vorige Groentje staat, dat hij plannen heeft om personeel te bespuiten. U hebt wel begrepen dat dat woordje „personeel” moest zijn: „perceel”. De afdelingen, welker af delingsberichten we op het laatste ogenblik moesten wegvagen vergeven ons wel, dat we op die wijze plaats moesten maken voor de belangrijke (en ongecorrigeerde) mededeling van de heer Wietsma?

9 april. Vandaag heb ik mijn volken voor het eerst helemaal kunnen nakijken. Het viel me nog mee. Een paar kleintjes heb ik met de buurvölkeren verenigd. Van 20 volken ben ik daardoor op 13 gekomen, die nu al allemaal voldoen aan de eisen voor het fruit: 4 ramen broed en 7 à 8 ramen bijen. Om ze aan de praat te houden krijgen ze af en toe een potje suikerwater, hoewel ze allemaal dik in het voer zitten.

Vandaag voor de koninginneteelt monsters aan de rijksbijenteeltconsulent gezonden, want alleen volkjes van goedgekeurde stallen worden op Schiermonnikoog toegelaten.

11 april. Alle imkers schijnen deze eerste zonnige zaterdag te benutten om hun bijen na te kijken, want op de koninginneteelttag te Driebergen was het bezoek uitermate gering. Deze keer stond niet de techniek van de teelt in de belangstelling, maar de erfelijkheid bij bijen. De voordracht van Dr. Piek was boeiend, leerzaam en interessant.

13 april. Als ik me niet vergis, heb ik de afdelingen Amstelveen en Aalsmeer tegen elkaar zien knipogen. Zou het een huwelijk worden? Er zijn nog een paar van dergelijke afdelingen in dezelfde buurt. Wel het is lente!

In Hoogezand—Sappemeer, Slochteren en Noordbroek en Zuidbroek dreigende komkommer-onweerswolken. Het hoofdbestuur heeft de gemeentebesturen geschreven en de komkommercommissie van de Afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap is door de afdelingen te elfder ure — en dat is te laat — ingeschakeld. Moge de bui overdrijven!

De goede volken hebben nu hun dieptepunt bereikt. Voor imkers, die te lang wachtten met het opruimen van kleine volkjes echter dreigt de toestand catastrofaal te worden. De oude bijen sterven zó snel af, dat ze het nieuwgevormde broednestje niet warm kunnen houden.

16 april. Zomerse temperaturen. De bijen slepen veel vers stuifmeel aan en ik vond verse nectar, waarschijnlijk van de kruisbesen. Ik heb het voor de zekerheid even geproefd, het was géén suiker! Fijn dat ik dit maandbericht toch nog met een goed bericht kan eindigen.

Wenken voor mei

Mei is de maand, waarin onze honingbronnen overvloedig kunnen vloeien als het weer meewerkt. De rechtgeaarde imker zorgt er dan ook voor, „dat zijn emmers niet omgekeerd staan als het honing regent”.

Stuifmeel komt er in deze maand overvloedig binnen. Als in de laatste week van april de kersen gaan bloeien, zal ook de bouwdrift in de volken wel ontwaakt zijn. Dat zien we aan de witte randen van de cellen vlak onder de bovenlat. (Waarom gebruiken vele imkers dat gemene anglicisme „toplat” inplaats van het goede Nederlandse „bovenlat”?) Aan alle voorwaarden voor een snelle ontwikkeling van onze volken is dan voldaan. Het is dan ook de tijd om kunstraat te laten uitbouwen. Drie van mijn volken gaan naar het fruit met dubbele broedbakken. Daarin laat ik 27 broedkameramen met kunstraat uitbouwen. In zo’n bovenste broedbak bouwen de bijen die uit tot de onderlat. In de onderbak uitgebouwde kunstraat wordt zelden helemaal tot de onderlat uitgebouwd.

U hebt toch voor• voldoende ruimte voor uw volken gezorgd? Vooral op het koolzaad heb ik dikwijls volken gezien van eigenaren, die klaarblijkelijk geen hoge verwachtingen van de dracht koesterden. Een broedkamer met daarop één honingkamer was het tastbare bewijs van hun pessimisme. Voor een volkje, dat nog helemaal van anderen op moet beginnen, is dat wel voldoende, maar eigenlijk had dat moeten worden verenigd met een sterk volk. Een sterk volk moet op het koolzaad minstens de beschikking hebben over een broedkamer en drie honingkamers. Een dubbele broedkamer met een honingkamer mag ook.

Niemand garandeert u natuurlijk dat ze vol komen. Maar als ze er niet op staan, komen ze zeker niet vol. En je staat er altijd weer versteld van wat de bijen in een goede week kunnen presteren.

Wat me bij het koolzaad ook altijd weer opvalt is, dat er zoveel zwermen afvliegen. Er blijken nog steeds tal van imkers te zijn, die hun volken op reis sturen met ongeknijpte koninginnen. Meestal zien ze tegen het tedere probleem van het knippen op. Probeer het een keer en u zult zien, dat het best meevalt. Vang de eerste keer de moeren in de daarvoor bestemde apparaten en verricht het werk binnenshuis en in alle gemoedrust. Leg de

koningin „in de watten" met een merknetje erover. (Dat heet in sommige boeken en prijs-couranten met een lelijk Germanisme een „teknennetje".) Na een paar keer ziet u er, net als de heer Van Aarts, geen been meer in om de moer zomaar op de raat vast te houden en te knippen. Dat knippen is eenvoudig een kwestie van even doorzetten.

Als u moeite hebt met het vinden van de moer, kunt u haar tegelijk met het knippen ook merken.

Het duurt meestal een goede week na het afvliegen van de voorzwerm, voordat de eerste nazwerm komt. En dan hebt u de volken van de kool meestal al weer thuis. Door de oude koningin te knippen hebt u uw bijen gered, die anders met de voorzwerm meegevoegen zouden zijn. De koningin bent u kwijt, maar u zoudt haar 66k kwijt zijn als ze met de voorzwerm meevloog.

De doorgewinterde imkers hebben hun bedrijfs-methode, die geheel op hun omstandigheden is afgestemd. Vaak zijn dat hele kunststukken, geboren uit een halve mensenleeftijd ervaring. De imkers, die nog niet zo lang op de glibberige paden van het bedrijf hebben gewandeld, raad ik aan: volg de Aalster methode, doe dat jaar in jaar uit, zodat u er ervaring mee krijgt en pas de methode dan langzamerhand meer en meer aan aan uw omstandigheden. Ik behoeft u die methode niet te beschrijven, u vindt haar uitvoerig beschreven in uw bijenboek. Lees dat niet éénmaal, maar z6 vaak, dat de hele methode „doorzichtig" voor u wordt. Zoals een goede chauffeur één wordt met zijn wagen, moet u langzamerhand „bij met de bijen" worden om er op een veilige manier alles uit te halen wat erin zit.

Ik eindig met een goede raad. Ik hoop dat u véél honing slingert van de voorjaarsdracht. Maar denkt u er even aan, dat er na de voorjaarsdracht bijna overal een drachtloze periode volgt en dat de bijen evenmin als uzelf van de wind kunnen leven. De mens is geen roofdier. Hij behoort dat althans niet te zijn als hij zichzelf respecteert.

En nu loop ik alvast vooruit op mijn praatje voor juni. Als u al een vast zomerdrachtveld hebt, gaat u daar al vroegtijdig eens kijken. Hebt u dat nog niet, dan stapt u op een zonnige dag op uw fiets of brommer om een goede plek te zoeken.

Bent u een beginner en vertrouwt u zichzelf dit prachtige en gezonde speurwerk nog niet toe, neem dan een ervaren collega in de arm. Dat opzoeken van een drachtveld is een voorpret, die u zich beslist niet moogt laten ontgaan. Het is een plezier, dat bovendien grote verrassingen met zich mee kan brengen. Begin juni ontdekte ik eens haver en rogge, die vol korenbloemen beloofden te komen. Toen ik de omgeving afstroopte, vond ik een paar honderd acacia's, die op het punt stonden te gaan bloeien. Verder een paar walletjes vol met vuilboom. En overal in het rond volop bramen. Op een paar boerenerven bovendien nog een aantal grote lindebomen. En dat alles op nog geen 10 km van mijn woonplaats.

Later vond ik een groot fruitteeltbedrijf vol phacelia, óák dicht bij huis. Lukt het niet zo mooi, dan wordt de reis soms lang en ver, maar dat heeft ook zijn bekoring. Vooral als je met een paar ouwe rotten mee mag op verkenning voor de reisgroep of voor de afdeling. Veel plezier en tot de volgende maand. **G.**

Cineer licht, meer ottaimeel

De Amerikaanse onderzoeker W. P. Nye plaatste een bijenvolk in een witgeschilderd lokaal van $6 \times 10^{1/2} \times 3$ m., dat op een temperatuur van ongeveer 28° C. werd gehouden, met een relatieve luchtvochtigheid van ongeveer 30%. De verlichting geschiedde door lampen en kon geregeld worden.

In dit lokaal plaatste hij een bijenvolk dat op 2 broedbakken zat. In een open bak deed hij stuifmeel, dat tevoren door middel van een stuifmeelval van andere volken was verzameld en dat zeer fijn gemalen was. De stuifmeelbak stond eerst 6 m. van de kast. Later werd die dagelijks 60 cm. verplaatst tot hij 10 m. van de kast stond. De bijen werden eens per week in de kast gevoerd. In het lokaal konden ze, behalve stuifmeel, ook water en suikerstroop verzamelen.

Gedurende een half uur liet de onderzoeker de lampen een bepaalde hoeveelheid licht uitstralen, die hij in „foot-candles" aangeeft (220 foot-candles = 2368 lumen). De lichthoeveelheid werd gemeten 1 m. boven de vloer. De kleurtemperatuur van het licht was ongeveer 4800° Kelvin. (Zonlicht heeft een kleurtemperatuur van ongeveer 5300° K.) Bij verschillende lichthoeveelheden telde hij nu het aantal bijen, dat gedurende 1 minuut met stuifmeel de kast binnenkwam. Wij geven hieronder de gemiddelden, die het resultaat zijn van 48 tellingen elk.

Hoeveelheid licht in foot-candles	aantal bijen dat gemiddeld in één minuut met stuifmeel binnenkwam
220 (2368 lum)	46,6 = 100%
150 (1620 lum)	25,2 = 54%
110 (1188 lum)	19,3 = 42%
55 (594 lum)	2,9 = 6%
220 (2368 lum)	45,7

Het verzamelen van stuifmeel bleek dus sterk afhankelijk te zijn van de hoeveelheid licht.

Tot zover het eerste deel van de proef, dat op 7 februari begon en op 23 maart eindigde.

Op 23 maart vervingen de onderzoekers het stuifmeel in de bak door een mengsel van Mi gedroogd gemalen stuifmeel en soyameel. Dit bleek veel minder aantrekkelijk voor de bijen te zijn en waarschijnlijk ook minder voedzaam. Dit blijkt uit de cijfers, die de hoeveelheid broed en in de raten opgeslagen stuifmeel aangeven. In onderstaande tabel zijn de totale hoeveelheid broed en stuifmeel in de raten aangegeven in vierkante inches (1 vierkante inch = $6,5 \text{ cm}^2$).

Datum	Broed		
	verzegeld	onverzegeld	stuifmeel
7 februari	5	0	62
11 februari	5	94	65
21 februari	95	348	149
1 maart	260	203	181
11 maart	313	340	295
verandering van dieet			
23 maart	603	225	249
3 april	359	173	256

Journ. Ap. Res. Vol. 1-1962

-Zwermen en het wetenschappelijk onderzoek

Al een aantal jaren hebt u in het Groentje een oproep aangetroffen om uw overvloedige moeren naar Utrecht te sturen en het is begrijpelijk, dat u wel eens wilt weten wat voor soort onderzoek er daar met uw koninginnen wordt gedaan. In dit artikelje zal ik proberen u daarover iets te vertellen.

Wanneer een bijenvolk gaat zwermen op een ogenblik dat ons niet geschikt lijkt, kunnen we de zwermbijen in de kast terugkrijgen door de moer uit de zwerm weg te nemen: alle bijen slaan dan terug op de kast. Deden we dat niet, dan zou de zwerm, na enige tijd in de buurt van de kast te hebben gehangen, vertrokken zijn naar een nieuwe woning. Kennelijk heeft de aanwezigheid van de koningin in de tros daar iets mee te maken.

Wanneer we nu een zwerm scheppen en over een grotere afstand verplaatsen, dan komen de bijen in een hun onbekende omgeving en kunnen dus niet terugslaan op de kast waaruit ze zijn gekomen. Onder zulke omstandigheden kunnen we deze zwermen gebruiken om de betekenis van de koningin voor de zwerm aan een nader onderzoek te onderwerpen. We kunnen bijvoorbeeld de koningin uit de zwerm zoeken en die op enige afstand van de zwerm opsluiten in een moerhuisje. We zien dan, dat de bijen in de zwermtros onrustig worden en gaan rondvliegen. Op de een of andere wijze vinden enkele bijen het moerhuisje met de koningin; ze gaan stertsele, alarmeren daarmee de andere rondvliegende bijen en binnen korte tijd heeft de hele zwermtros zich naar de opgesloten koningin begeven.

Hoe komt het nu, dat de bijen de koningin terugvinden? We kunnen ons voorstellen, dat de koningin bepaalde geurstoffen produceert, die door de bijen worden waargenomen, dat de koningin bepaalde geluiden zou maken waarmee ze de werkbijen zou aanlokken, maar ook, dat de eerste bijen bij toeval op het moerhuisje neerstrijken en daar de smaak van de koningin waarnemen of haar eenvoudig zien zitten. Door het stertsele kunnen dan de andere bijen snel worden gewaarschuwd.

Enkele eenvoudige experimenten leren ons, wat er precies

aan de hand is. We kunnen de koningin in een kooitje opsluiten waarvan de wanden zijn gemaakt uit twee lagen gaas, zodat de bijen de koningin niet meer kunnen aanraken. Smaak en tast zijn nu uitgeschakeld. Toch trekt een dergelijke koningin de zwerm aan. We kunnen haar in een gesloten glazen buisje plaatsen: nu vindt de zwerm de moer niet. Het blijkt, dat de geur van de koningin het belangrijkste is: maken we een extract van een aantal dode koninginnen in alcohol of aceton en laten we het oplosmiddel weer verdampen, dan blijft er een bruinachtige pasta over, die in staat is een zwerm aan te trekken. Kennelijk zijn er in het koninginnelichaam stoffen aanwezig, die door de reukorganen van de werkbijen worden waargenomen; deze stoffen behouden hun aantrekkelijke werking ook, als alle andere kenmerken van de koningin zijn weggevallen, zoals vorm, beweging, gedrag, etc.

Natuurlijk willen we graag weten wat dit voor stoffen zijn en waar ze in het lichaam van de koningin worden gevormd. Nu is er uit het onderzoek naar de „koninginnestof” bekend, dat er in de kop van de koningin een paar bijzondere klieren aanwezig zijn, de mandibulaire klieren, en het lag dus voor de hand om na te gaan, of deze klieren ook de stoffen produceren die een rol spelen bij het aantrekken van zwermen. We hebben daarom kleine luikjes in de kop van een aantal koninginnen gemaakt en daardoorheen de klieren uit de kop gehaald. Daarna werd het luikje weer dichtgeklapt en groeide de wond weer dicht. Deze geopereerde moeren bleven heel goed in leven en werden ook goed verzorgd door de groepjes verzorgingsbijen, die ze hadden meegekregen. Zodra er dan een zwerm beschikbaar was, werd deze van zijn koningin ontdaan en werd een geopereerde koningin in de buurt daarvan opgesteld. En zie: in geen enkel geval zette de zwerm zich rondom een geopereerde moer neer. Wel strek er af en toe een bij op haar kooitje neer, maar er werd niet gestertseled en bovendien verdween zo'n bij na kortere of langere tijd weer. Kennelijk waren dergelijke bezoeken louter toevallig. Naderde er echter iemand met een intacte moer uit een van de standvolken of met een beetje koninginne-extract, dan was daaromheen binnen korte tijd een

tros gevormd. Het lijkt er dus op, alsof inderdaad de mandibulaire klieren de bron van herkomst vormen van de geurstoffen van de koningin.

Maar, zult u wellicht opmerken, hebben de koninginnen niet zoveel geleden van de operatie, dat er misschien ook iets anders is misgegaan, waardoor deze resultaten kunnen worden verklaard? Dat lijkt op het eerste gezicht niet erg waarschijnlijk. Een aantal van deze geopereerde koninginnen hebben we namelijk ingevoerd in kleine driersaams volkjes en daar werden ze normaal geaccepteerd. We zagen een hofhouding rond de koningin, er werden normaal eitjes gelegd, het broed werd normaal verzorgd en ook traden er geen leggende werkers op. Wanneer de koningin op de een of andere wijze ernstig onder de operatie zou hebben geleden, zouden we toch mogen verwachten dat er in deze volkjes iets van te merken zou zijn. Integendeel: terwijl we zien dat een dergelijke koningin door de zwerm niet meer wordt geaccepteerd kunnen de bijen in de kast haar nog wel herkennen en wordt ze ook goed verzorgd. En dat, terwijl we weten dat een van de „koninginnestoffen” in de mandibulaire klier wordt geproduceerd.

Dat brengt ons dan op een ander probleem: hoe werkt het complex van koninginnestoffen en wat doen de bijen met deze stoffen. Men heeft wel eens gedacht, dat iedere bij voortdurend een kleine hoeveelheid ervan zou moeten innemen om een moergoed gedrag te vertonen. De bijen uit de hof staat zouden deze stoffen van de koningin ontvangen en doorgeven aan de andere bijen bij het wederzijds voeren. Krijgen de bijen te weinig van deze stoffen, dan zouden ze doppen gaan aanzetten en eventueel gaan zwermen. Deze „kalmerings-tabletten” blijken niet te bestaan, immers, halen we de fabriek daarvan, de mandibulaire klier, weg, dan blijft zo'n koningin acceptabel. Geven we echter alleen één van de producten van deze klier, het 9-keto caprylzuur, de als eerste bekend geworden stof, dan werkt dat op z'n eentje al als koningin.

En dat betekent dus, dat we, ook al weten we nu veel meer dan een aantal jaren terug, er nog lang niet alles van begrijpen kunnen.

H. H. W. VELTHUIS.

Zwermduivels?

Met het woord „zwermduivels” worden bij envolken aangeduid, die een sterke neiging hebben tot zwermen. En omdat dat zwermen de imker niet gelegen komt, zou hij het graag beletten. Dat probeert hij dan te doen door middel van zwermverhinderingsmethoden. Als deze mislukken, ontstaat er een antipathie bij de imker ten opzichte van zijn bijen, die zijn ontlading vindt in een hierop toepasselijk woord: „zwermduivels”.

Om een goed begrip te krijgen van het verschijnsel zwermen moeten we ons eerst wel realiseren, dat we niet te maken hebben met mensen. Aan mensen kunnen we onze wensen kenbaar maken. De bijen kunnen ons niet begrijpen. Wij zullen moeten proberen onze bijen te begrijpen. Dat vereist studie van het bijenleven. Het verkrijgen van steeds meer kennis over onze bijen kan ons op de weg helpen hun doen en laten te begrijpen. Dat kost ongetwijfeld wat meer moeite dan een woord te bedenken, waarmee we ons misnoegen over een niet begrepen verschijnsel uitdrukken. Bovendien zijn we daarmee niet gebaat, het verschijnsel verandert er niet door.

Laten we het probleem eens nader onderzoeken.

De belangen van honingbijen zijn uitsluitend gebonden aan bloemen, niet aan mensen. Als we dit goed begrijpen, komen we heel anders te staan tegenover het zwermen.

Het zwermen is een natuurlijk verschijnsel, dat voortvloeit uit de levenswijze van onze bijen. Het gaat ook meer om de veelvuldigheid van het zwermen dan om het verschijnsel zelf. Korf bij en zijn zwermduivels, zegt men. Dit is volkomen onjuist!

Korfvolken neigen eerder tot zwermen dan bijen, die gehuisvest zijn in kasten. De oorzaak ligt niet bij de bijen, maar bij de woning. Een korf is over het algemeen kleiner van inhoud dan een kast. Daardoor ontstaat eerder ruimtegebrek, wat door het zwermen wordt opgelost. Bij grote korven voltrekt zich het zwermen volkomen in overeenstemming met een kastvolk. Volken in te kleine woningen, onverschil-

lig of het een korf of een kast is, zwermen eerder dan die in ruime woningen.

Ook de legcapaciteit van de koningin speelt hierbij een rol. En zo komen we op het moeilijke terrein van de kunstmatige koninginneteelt.

Het ontwikkelingsproces van de bijenkoningin is gebonden aan factoren, die wij, mensen, niet kunnen nabootsen. We hebben niet te maken met een instrumentje, dat functioneert volgens wetten, die de mens daarbij heeft toegepast. Het geldt hier een zuiver natuurlijk groeiproces, dat door allerlei factoren wordt beheerst die wij niet in de hand hebben. Iedere storing in dit proces moet het eindresultaat ongunstig beïnvloeden. Een kunstmatig gekweekte koningin kan niet gelijkwaardig zijn aan een, die langs natuurlijke weg is ontstaan.

Hiermee wil niet gezegd zijn, dat de natuurlijke ontwikkeling altijd de beste is. Hierbij kunnen ook storingen optreden, die wij niet kennen, omdat we ons er niet mee bemoeid hebben, zoals ernstig voedselgebrek tijdens de groei-periode of sterke afkoeling.

Wil men een voorbeeld?

Vergelijk dan eens een werkbij met een volwaardige zwermkoningin. We hebben dan twee uitersten van een in aanleg gelijk eitje.

Het ene individu, in staat 2000 eitjes per etmaal te produceren, het andere niet in staat om eitjes voort te brengen, maar wel in staat om larven te voeren en dat voedsel in de natuur te vinden en het tot larvevoedsel te verwerken.

Als we ons nu eens realiseren, dat dit geweldige verschil ontstaat door gewijzigde samenstelling van het larvevoedsel, dan begrijpen we dat het geknoei met larfjes bij de kunstmatige koninginneteelt ongunstige gevolgen moet hebben op de vruchtbaarheid van de koninginnen.

Als zo'n teeltvolk nu ook nog een onnatuurlijk groot aantal van deze, in hun ontwikkeling reeds gestoorde, koninginlarven van speciaal voedsel moet voorzien, moet er verschil ontstaan tussen natuurlijk ontwikkelde koninginnen en kunstmatig gekweekte.

Vroegtijdige stille moerswisseling en geringe legcapaciteit kunnen hieruit voortkomen, wat zich uit door ontijdige zwermneiging. Het is zeer de vraag, of dit ontijdige zwermen door erfelijke factoren wordt veroorzaakt.

Wie wel eens een zwerm heeft zien afkomen, zal hebben waargenomen, dat de activiteit tot zwermen in hoofdzaak van de werksters uitgaat. Deze lokken als het ware de koningin de kast uit. Ook het feit, dat de koningin soms in het geheel niet meekomt is een aanduiding, dat het initiatief tot zwermen niet van de koningin uitgaat.

Sommigen menen, dat volken met koninginnen, die in redcellen werden gekweekt, minder zwermneiging hebben dan die met koninginnen uit zwermcellen. Dat is volstrekt onjuist. Toch kan bij volken met natuurlijk ontwikkelde koninginnen een sterke en ontijdige zwermneiging optreden. Ook hierbij kan de oorzaak liggen in een ongunstige voedselpositie tijdens de larveperiode van de koningin, terwijl ook sterke afkoeling, bijv. bij het inspecteren van zo'n volk, de koninginlarven ernstig kan schaden.

Het is een bekend feit, dat koninginnen, die gedurende lange tijd, bijv. enkele maanden, in een klein volkje werden gehouden, spoedig tot zwermen neigen of darbreedig worden. Hun ovariën konden in dat kleine volkje wegens gebrek aan voldoende voedsel niet tot maximale ontwikkeling komen en zijn dan spoedig uitgeput. We zien hieruit, dat velerlei oorzaken het zwermen kunnen beïnvloeden. Het is de taak van de imker hieraan aandacht te schenken, wil hij voordeel uit zijn bijenvolken trekken. Een imker die dit verstaat, zal van zwermduivels geen last krijgen. Wie zwermduivels heeft, maakt fouten, al weet men soms niet welke fouten. Maar men kan eruit leren, dat men nog nauwkeuriger moet werken dan men dacht reeds te doen, bijv. geen moerdommen over het hoofd zien of zich op andere wijze vergissen, bij v. door de enige dop, die men liet zitten, te beschadigen of zo'n mooie lange dop als toekomstige koningin te bestemmen, want daar zat een dode pop in. Of een raam met één dop, die de koningin moet leveren, af-

stoten, zodat de pop in elkaar zakt.

Soms hangt men een raam broed uit een sterk volk over in een zwak volk om dit te versterken. Daar kan een dop in aanleg opzitten en een zwerm veroorzaken.

Ook het sterke volk, waarvan men dit raam broed afnam om het zwermen tegen te gaan, geeft soms een zwerm waar men niet op rekende, want moerdommen houden van gezelschap.

Genoemde fouten worden niet

slechts gemaakt door onbekwame imkers. Het kan iedereen overkomen. Een troost voor wie gevoelige tenen heeft. Alle hier genoemde fouten heeft schr. zelf gemaakt en hij is er zich volkomen van bewust, dat hij ze nog wel eens zal maken.

Om nog eens terug te komen op de titel van dit epistel wil ik even vaststellen, dat zwermduivels niet bestaan; ze worden gemaakt. Hetzelfde is van toepassing op steekduivels. Of we ooit zullen beleven dat zwerm-

en steekduivels in engelen veranderen, waag ik te betwijfelen. Ik word altijd opstandig, als ik onze bijen hoor beledigen: zwermduivels, steekduivels, straathondenmoeren enz. Ze zijn immers niet voor ons plezier geboren en niemand dwingt ons om ze te houden. We willen het zelf! Als alles precies volgens onze wensen zou gaan, vrienden, dan was er niets meer aan. Precies als met de tv. Zo is het toevallig ook nog eens een keer.

Hilversum O. DE VRIES

BOEKBESPREKING

BIJENTEELT ALS BEROEP

Bottcher, F. K., Bienenzucht als Erwerb (Ehrenwirt Verlag, München 1963, 231 pp., 82 afbn. D.M. 19,80).

Ofschoon in Duitsland slechts 0,2% der imkers meer dan 100 volken houdt, heeft Bottcher het toch aangedurfd een boek te schrijven voor de beroeps-imker. Dit boek is ook niet alleen geschikt voor die imkers, die het bijenhouden als hoofdberoep uitoefenen, maar zeker ook voor hen, die het als liefhebberij met bijverdienste beschouwen. Dat ook de zuivere liefhebberij-imker er wat uit kan leren, spreekt wel vanzelf. De vraag of men van de bijenteelt leven kan beantwoordt de schrijver bevestigend. Hij tracht de wegen aan te geven, waarop dit dan moet gebeuren. Hij geeft een rentabiliteitsberekening — uiteraard voor Duitse omstandigheden — waar men als Nederlander hier en daar wel vraagtekens bij zou willen plaatsen. De bijenkasten zijn hier veel eenvoudiger geconstrueerd en daarom veel goedkoper.

Het is voor mij ook zeer de vraag, of het rendabel is zelf te trachten de was te zuiveren, en er kunstraat van te maken. In ons land wordt algemeen 10 kg suiker voor de wintervoeding gebruikt, in Duitsland blijkbaar maar 7,5 kg. Ook over de vraag of de imker aan

koninginnenteelt moet doen, zou men met Bottcher van mening kunnen verschillen. Misschien dat hij met het kweken van koninginnen voor de verkoop wat kan verdienen. Als honingopbrengst wordt gemiddeld gerekend op 15 kg per volk, terwijl ook een 100-tal 3-raams volkes verkocht wordt op een bedrijf van 200 opzetters. De prijs hiervoor in Duitsland is blijkbaar D.M. 30,—. De honingprijs is gesteld op D.M. 5,— per kg.

De benodigde tijd per volk wordt geschat op 10 uur, voor een bedrijf van 200 volken dus op 2000 uren. Als uurloon wordt berekend D.M. 3,— zodat daaruit dus een inkomen bereikt wordt van D.M. 6000,—. Er schiet dan nog een netto-winst over van D.M. 1700,—.

De grote moeilijkheid lijkt mij dat er jaren zullen zijn, dat de opbrengst veel groter is, maar evengoed jaren, waar de oogst vrijwel nihil is. Met gemiddelden rekenen is dus erg gevaarlijk.

Het advies, dat in dit verband hiermee wordt gegeven, lijkt mij nog gevaarlijker: In goede jaren moet niet alle honing worden verkocht om in slechte jaren toch de klanten te kunnen bedienen. Waar moet men al die honing laten, als er eens vijf goede jaren na elkaar komen en hoeveel moet ieder jaar bewaard worden? Er kunnen

ook wel eens vijf slechte jaren na elkaar komen.

De bewering, dat de verbinding van een imkerij met een klein landbouwbedrijf ideaal is, zal wel niet absoluut bedoeld zijn. Dat de bijenteelt de moeilijkheden van een marginaal landbouwbedrijfje kan verlichten is zeker wel waar.

In tegenstelling tot wat in Duitsland algemeen gebruikelijk is, beveelt Bottcher kasten aan met bovenbehandeling. Naar mijn mening een juist advies. Ik vraag me alleen af, waarom deze kasten nu zo ingewikkeld geconstrueerd moeten zijn. Nog steeds wordt de tangentiële slinger aanbevolen. Als motief wordt aangevoerd, dat heidehoning niet met een radiale slinger geoogst kan worden. Dit is beslist niet waar. Onbebode raten verdragen het „kolben" niet. Ramen die deze bewerking doorstaan kunnen ook in een radiale slinger geslingerd worden. Dit type slinger vraagt zeker niet meer investering dan de aanbevolen „Selbstwendeschleuder" en spaart veel arbeidstijd uit.

Tot zover enkele kritische opmerkingen, die vooral naar voren gebracht zijn in verband met Nederlandse omstandigheden.

Ik ben hierop wat uitvoeriger ingegaan omdat het boek zoveel goede dingen bevat, dat ik het graag in handen zou zien van vele Nederlandse imkers, die ongetwijfeld zeer veel hieruit kunnen leren.

Het boek is keurig uitgegeven en heeft een degelijke linnen band. Veel duidelijke foto's en tekeningen maken het aantrekkelijk, terwijl een uitvoerige literatuurlijst en een zakenregister de bruikbaarheid nog verder verhogen.

Ir. J. MOMMERS

De ontwikkeling in de Duitse DoE en haar bestrijd

Mijtziekte 1e halfjaar 1951

Mijtziekte 2e halfjaar 1951

Mijtziekte 1e halfjaar 1952

Mijtziekte 2e halfjaar 1952

Mijtziekte 1e halfjaar 1953

Mijtziekte 2e halfjaar 1953

Mijtziekte 1954

Mijtziekte 1955

Feiling, O. Die entwicklung der Milbenseuche im Bundesgebiet und ihre Bekämpfung. Monatshefte für Tierheilkunde 8, 12, 291-309.

Het voorkomen van de mijtziekte in de Bondsrepubliek wordt uitvoerig beschreven. Aan de hand van de hierbij gereproduceerde kaartjes is de snelle uitbreiding van de ziekte duidelijk te zien.

Deze uitbreiding heeft plaats gehad niettegenstaande een zeer intensieve bestrijding met „geneesmiddelen“. Het dikomlijnde gedeelte is het land Hessen. In dit land heeft men andere maatregelen getroffen om de mijtziekte tegen te houden: De bijenvolken van zieke standen werden met zwavel gedood en een streng vervoerverbod werd ingesteld. Daardoor is men erin geslaagd het land vrij te houden van mijtziekte met uitzondering van enkele infecties langs de zuidgrens, die echter snel werden opgeruimd.

Dr. Feiling heeft dus veel succes gehad met zijn wijze van bestrijding (die zeer veel overeenkomst vertoont met die welke hier in Nederland wordt toegepast). Ik wil daarom enkele passages uit zijn uitvoerige publikatie zo letterlijk mogelijk vertaald hier weer geven.

„Het resultaat van enkele binnenmonsters geeft, al wordt het onderzoek nog zo nauwkeurig verricht, geen garantie dat de betreffende volken mijtziektevrij zijn. De zekerheid, die het microscopisch onderzoek van 25-50 bijen uit een binnenmonster van een zwak of pas besmet volk biedt is te gering om als basis te dienen voor de afgifte van een vervoervergunning naar een onbesmet gebied.“

„Een daadwerkelijke bestrijding van de mijtziekte blijkt slechts mogelijk als strenge overheidsmaatregelen landelijk voorgeschreven zijn.“

„Daar bij de ziektebestrijding met alle mogelijkheden rekening moet worden gehouden

'an de mijtziekte rsrepubliek

Ig

om het succes niet in de waagschaal te stellen, mag het in te richten spergebied niet kleiner zijn dan 5 km rond de ziektehaard." „Juist zulke zwak of pas ziek geworden volken vormen het grootste gevaar voor de uitbreiding, omdat ze als gevaarenbron niet tijdig herkend worden." Over Folbex als geneesmiddel wordt opgemerkt: „Ook dit

preparaat is dus, niettegenstaande gunstige ervaringen, niet in staat de laatste mijt te vernietigen. En daar komt het juist op aan: Er is alleen daar geen mijtziekte meer, waar geen enkele mijt meer aanwezig is. Waar een enkele mijt in leven blijft, treedt de mijtziekte spoedig weer op."

En over de bestrijdingsmaatregelen in Hessen: „De wetgever ging van de stelling uit, dat het doden van zieke of van ziekte verdachte volken en de daarbij aansluitende controle van de omgeving de betrouwbaarste en goedkoopste methode is, en de enige werkwijze, die de uitroeiing van de mijtziekte tot resultaat heeft. Dit geldt nog in meerdere mate voor een land, waar de ziekte nog niet de overhand heeft en

tot nu toe slechts sporadisch is opgetreden. In Hessen is daarom iedere behandeling van zieke of verdachte bijen verboden. Wordt ook maar een enkele Acarapis-mijt in een luchtbuis gevonden, dan volgt direct het afzwavelen van alle volken van deze stand. Een spergebied in een omtrek van 5 km wordt ingesteld en daarin nog, na opruiming van het laatste ziektegeval, 2 jaar lang de bijen van alle volken in de daarvoor aangewezen instituten onderzocht."

De uit- en invoer van bijen uit dit spergebied is in deze tijd verboden, in het spergebied zelf mogen de bijen enz. ook niet worden verwijderd van de bijenstanden waar ze zich bevinden.

J. MOMMERS

KRAIN'ER KRAAM

Meer of minder nette gedachtenwisseling over Carnica's

Het bestuur van de Carnica-club Twente is van mening, dat een antwoord op het met veel belangstelling maar ook met grote teleurstelling gelezen uitvoerige rapport van de heer Wijnen te Poortugaal inzake zijn ongunstige ervaring met Carnica's in het februari-nummer op zijn plaats is. Na de zakelijke commentaren van de heren van Daalen en Romeijn in het maartnummer lijkt dit nauwelijks nog nodig. Toch willen wij hieraan iets toevoegen. Over de bijen-technische aspecten hebben genoemde heren zich voldoende geuit. Wij kunnen deze gevoeglijk verder terzijde laten, al zouden enige nadere opmerkingen wel mogelijk zijn. De heer Wijnen en zijn inkerskwaliteiten zijn ons niet bekend. Wel wensen wij op te merken, dat onder alle rasdieren, dus ook onder de Carnica's, wel minder goede, zelfs „klungels" kunnen zitten en ook werkelijk voorkomen. Veel hangt zeker af van de zorgvuldige selectie van de ouderdieren.

De mogelijkheid en reeds lang gevoelde wenselijkheid van een doelbewuste selectie van deze Carnica's, op een goed geïsoleerd bevruchtungsstation, welke nu, na 15 jaar, nog steeds behoorlijk teeltzuiver blijken te zijn, zijn destijds aanleiding geweest tot de oprichting van de oudste telersclub in den lande, de „Carnica-club Twente". Hierbij moge vermeld worden, dat de initiatiefnemers van die club, die deze bijen reeds vele jaren telen — nu reeds 15 of 16 jaar — er uitstekende ervaringen mee hebben opgedaan. Genoemde club heeft thans ruim 70 doelbewuste leden, enthousiaste Carnica-vrienden, de aan een weg terug niet denken, al zijn ook hier wel eens tegenvallers voorgekomen.

Van andere teeltclubs zijn ons de ledentallen niet bekend, maar op Schiermonnikoog — alleen voor Carnica's in gebruik — waren in 1963 tussen de 500 en 600 bevruchtungskastjes, veelal ook van telers die al jaren ervaring met deze nobele bij hebben. Een mode-verschijnsel? Had de heer Wijnen het zo genoemd, wij zouden hem het recht van opinie zeker gelaten hebben. Pijnlijk kwetsend, zacht gezegd onparlementair, treffen ons echter zijn onheuse, het persoonlijke vlak rakende ontboezemingen en conclusies: „alle herrie over de Carnica beschouw ik als een bedrieglijke reclame of moedwillige onjuiste voorstellingen enz."

Deze onhebbelijke verdachtmakingen gaan ons werkelijk te ver en wij houden ze hem zeker niet ten goede, zoals hij wenst. Wij wensen er met klem tegen te protesteren. Hem kan verzekerd worden, dat de „Carnicaclub Twente" geen reclame gemaakt heeft met het doel teeltmateriaal of koninginnen te slijten. Wel is, op verzoek, op studie en ervaring berustende voorlichting gegeven over kwaliteiten en behandeling dezer bijen, maar steeds voorzichtig en zeker geen „moedwillig onjuiste", waarbij wij er steeds de nadruk op legden, dat wij nog lang niet alles van deze bijen afweten en er nog veel selectie, studie en ervaring mee nodig is. Handel is dezerzijds niet gedreven, hoogstens bij wijze van collegiale hulp teeltstof verstrekt tegen redelijke, resp. kostende prijs zonder loonberekening. Wij wensen hier geen propaganda te voeren, maar bepalen ons tot een ernstig protest. Gedachtenwisseling kan waardevol zijn, maar dan opbouwende en geen beledigende verdachtmaking van eerlijk willende en handelende liefhebbers.

Het bestuur der
CARNICAClub TWENTE

Zeer goede start

van het Voorlichtingsspel „1 MKERPRAAT” in Zeist

We kunnen niet anders zeggen dan dat de première van het voorlichtingsspel „Imkerpraat”, gespeeld door het Rijksbijenteeltconsulentschap o.l.v. ir. J. F. M. A. Mommers, onder auspiciën van de Stichtse afdelingen, in alle opzichten een succes is geworden. Niet alleen dat de belangstelling zeer goed te noemen was, de grote zaal van Boschlust in Zeist was op 4 april behoorlijk gevuld, maar het voorlichtingsspel werd ook bijzonder goed gespeeld. Improviserend van begin tot het einde wist men de aanwezigen ruim een uur aandachtig bezig te houden. Zonder haperen, vlot voor de vuist weg wist men het „spel” te brengen. Het applaus aan het einde was wel het beste bewijs dat deze nieuwe vorm van voorlichting was ingeslagen. Wij voorspellen „Imkerpraat” dan ook goed gevulde zalen elders in het land, want unaniem horen wij van alle imkers, die er zijn geweest uit het gehele land, dat het een bijzonder geslaagde middag was geweest.

Optimistische toekomst

Ondanks een dalend ledental en het houden van minder bijenvolken per imker zag het hoofdbestuurslid C. Pater Jzn. de toekomst met vertrouwen tegemoet, want actieve afdelingen blijven in ledental gelijk en weten zelfs vooruit te gaan. De groeiende samenwerking tussen de organisaties en de besprekingen hieromtrent wekken hoopvolle verwachtingen voor de toekomst. De vraag naar bijenvolken voor fruitbestuiving is ook dit jaar weer zo groot, dat niet meer voldaan kan worden aan de vraag. Ook telers van aardbeien, meloenen en augurken vragen steeds meer naar bijen. Er zijn dus goede mogelijkheden voor uitbreiding. Voegen we daarbij het „nieuwe plan” van afd. Bunnik-Houten, dan zijn er vele mogelijkheden. Het propageren van het bijenhouden als sport of voor vrijetijdsbesteding is nog pas aan het begin. Verhoging van onze vakbekwaamheid zullen we bij dit alles niet uit het oog mogen verliezen. Ten slotte drong spreker er in zijn openingswoord op aan zoveel mogelijk samen te werken, niet alleen als imkers, maar ook als afdelingen, provinciaal en ook landelijk, onder het motto : Samen kun je meer.

Daarna werd het bondslied van onze vereniging gespeeld en gezongen door leden van de Plattelands Jongeren Gemeenschap uit Langbroek.

En nu Imkerpraat

Het spel „speelde” zich af in een kantine in de Flevopolder waar Toon Tromp, vroeger ook bijenhouder in Brabant, nu een nieuwe „stiel” had. Zijn oude Brabantse vriend Jan Strik kwam bij hem op bezoek, „even een pilsje drinken” met de Limburger Jean van Wessum uit Gulpen. Al vlug kwam natuurlijk de praat over de bieën, even later kwam er ook nog een Haagse amateur, de heer Severijn, en een Twentse imker ten tonele in de persoon van Jan Kruutmoes.

Imkerpraat was niet van de lucht. Grote verhalen werden verteld en de humor ontbrak niet bij hun velerlei ervaringen met de bieën. Ten slotte kwam een Zeeuwse fruitteler binnen, Jan Hunink, die nu een jong fruitbedrijf had in de nieuwe polder. Hij wilde graag bijenvolken huren, maar dat ging niet erg, hij wilde maar f 10,— geven, maar het moest f 15,— zijn. Nou eindelijk waren Jan Kruutmoes en Severijn genegen hun volken van het koolzaad weg te halen en in de boomgaard te plaatsen. Jan Strik voelde er per se niet voor, hij bleef bij het koolzaad. Weet u ook waarom ? Zo wisselde het spel zich af, problemen rond de fruittelers en imkers, het zwermen, de Aalster bedrijfsmethode, koninginneteelt, de mij tziekte, kortom alle problemen rondom de imkerij kwamen voor het voetlicht. Kortom een geslaagd spel, waarin deskundige raadgevingen elkaar afwisselden met vlotte humor en goede anekdotes. Komt „Imkerpraat” in uw streek of afdeling, gaat u dan beslissend kijken en luisteren, het is zeer zeker de moeite waard.

HET LAATSTE NIEUWS:

Flevopolder: De deskundigen verwachten de bloei in de week van Hemelvaartsdag.

Schiermonnikoog: De ontwikkeling van de Carnicardrevolken is uitmuntend. Op 15 mei zijn er al darren in overvloed.

Fruitvolken: Het Bijenhuis verleende zijn bemiddeling voor de plaatsing van 486 volken tegen de vastgestelde prijs.

Het Groentje: Vele artikelen, o.a. de Jaagkieps, moeten wachten tot de volgende maand.

IMKERSDAG AMSTELVEEN, 29 AUGUSTUS. Noteer die dag

Maandschrift voor Bijenteelt

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland.
Verschijnt de eerste dinsdag der maand.
Redacteur: R. P. Groenveeld.
Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen.
Telefoon: 0 8370-2863.
Giro: 846801.
Commissie van redactie: W. Assig*, 1-1. G. Maagendans en 13. A. van der Sande.
Adviseur: de Rijksbijenteeltconsulent.
Inzending kopij: Voor de 10e der maand.
Inzending advertenties: Voor de 20ste der maand.
Tarief speurbijtijds: Tot 20 woorden 12,25, elke 4 woorden meer 45 cent, bij vooruitbetaling te voldoen op bovengenoemde postrekening.
Tarief advertenties: Op aanvraag.

Bijenteeltcongres Praag

Drs. J. BEETSMA

In dit gedeelte komen de **volgende** onderwerpen ter sprake: „koninginnestof”, insectenhormonen, kunstmatige inseminatie en erfelijkheidsonderzoek en koninginneteelt.

„Koninginnestor

Met opzet heb ik deze term tussen aanhalingstekens geplaatst, omdat het naar alle waarschijnlijkheid niet om één stof gaat, maar eerder twee of meer verschillende stoffen. Onder „koninginnestof” wordt verstaan een produkt uit de kaakklieren van de koningin, niet te verwarren met koningengelei, dat een produkt is van de werkbijen.

Deze stoffen verhinderen het bouwen van koninginnecellen en onderdrukken de ontwikkeling van de eierstokken van de werkbijen (leggende werksters). Bovendien helpen deze stoffen, als lokstof, de darren om de maagdelijke koningin op haar bruidsvlucht te ontdekken. In Belgrado (Zuid Slavië) onderzoekt mevrouw V. Filipovic-Moskoljevic de invloed van gedode „bevruchte” koninginnen op de eierstokontwikkeling van werkbijen. De koninginnen waren een jaar tevoren door bevriezing gedood. In „volkjes” van 500 werkbijen, met elk één gedode koningin, werd de eierstokontwikkeling gedurende 142 dagen (bijna 5 maanden) geremd. Er was hoogstens een geringe ontwikkeling, dus geen echte leggende werksters. De ~ode koninginnen bleven gedurende de gehele proef aantrekkelijk voor de werkbijen. De toenemende leeftijd van de bijen had geen invloed op de grootte van de eierstokontwikkeling. (Kennelijk zijn de volkjes toch steeds met jonge bijen versterkt, immers de levensduur is 's zomers 6 weken). Vergelijkingen met controlevolkjes worden niet gegeven. Jammer, dat voor dit onderwerp mej. J. Pain (Frankrijk), de heren C. G. Butler (Engeland), N. E. Gary en R. A. Morse (Amerika) niet aanwezig waren.

Op het Entomologisch Laboratorium te Praag werken de heren I. Hrdy, V. J. A. Novák en

D. Skrobal aan een onderzoek over de invloed van bijenkoninginne-extracten op termieten (*Kaloterme flavicollis*). Zij vonden, dat het extract bij termieten wanneer op filterpapier aangeboden, dit een overeenkomstige werking heeft als bij de bijen; het ontstaan van geslachtsdieren wordt geremd.

De heren F. en H. Ruttner (Oostenrijk) hebben proeven genomen over de paring van koningin en darren. Zij lieten maagdelijke koninginnen op, bevestigd aan een waterstofballon. Boven zes meter hoogte werden darren aangetrokken. Werd de ballon naar beneden getrokken, dan volgden de darren voor korte tijd tot bijna op de grond. Een bestanddeel van de koninginnestof (9 oxodeceenzuur) was ook aantrekkelijk, wanneer dit op een stukje filterpapier gesmeerd werd opgelaten.

Deze stof bleek echter minder aantrekkelijk te zijn dan een extract van de kaakklieren van een koningin. Met deze methode wordt het proces van de paring bestudeerd. Verder is dit een manier om het aantal darren in een gebied te bepalen.

Insectenhormonen en eiproduktie

In tegenstelling tot de „koninginnestof”, een pheromoon, dat buiten het lichaam werkt waarin het gemaakt wordt, regelen hormonen juist de processen in het lichaam waarin ze gemaakt worden.

Over insectenhormonen doen in Praag onderzoekingen de reeds genoemde heren V. J. A. Novák, D. Skrobal, I. Hrdy en de heer K. Sláma. Laatstgenoemde is in staat om uit de kop van een koningin twee kliertjes (*corpora allata*) te halen, zodanig dat deze koningin blijft leven. Deze kliertjes produceren het zogenaamde jeugdhormoon, dat in het volwassen insect de eirijping en de dooierontwikkeling stimuleert. Zijn deze *corpora allata* weggehaald, dan wordt de hoeveelheid jeugdhormoon in het bloed niet meer aangevuld. Toch werd er gevonden, dat de eiproduktie

van deze geopereerde koninginnen gedurende een maand niet werd beïnvloed. (Mogelijk is de aanwezige hoeveelheid hormoon nog voldoende geweest om gedurende deze proefperiode een normale eiproduktie te handhaven). Volgens de onderzoekers wordt de eiproduktie geregeld door een stof in het koninginnevoedsel.

Kunstmatige inseminatie en erfelijkheidsonderzoek

De heer V. Vesely heeft een verbeterde uitvoering ontworpen van het apparaat voor kunstmatige inseminatie volgens O. Mackensen. Het gehele apparaat werkt zeer soepel; alle schuivende en draaiende delen zijn in plexiglas gevat. De spuit heeft een kleinere in- en uitwendige diameter dan gewoonlijk, maar is daardoor ook breekbaarder. Prof. F. Ruttner (Oostenrijk) toonde tijdens de demonstratie van het Klapparaat nog een handig plastic houdertje voor de te behandelen koningin. De verdere plannen met deze inseminatie werden door de heer Vesely niet uit de doeken gedaan. Bij het onderzoek naar de erfelijkheid van bepaalde eigenschappen wordt voor de „bevruchting” van een koningin het sperma (zaadcellen) van een enkele dar gebruikt. Alle zaadcellen van een dar zijn onderling gelijk, zodoende blijkt dan het verschil in erfelijke aanleg, bij de nakomelingen, van de eitjes van de koningin. De heren Vesely en Skrobal proberen het sperma van een dar te verdunnen, om door middel van meerdere „bevruchtingen” toch al de zaadcellen in het zaadblaasje van de koningin te krijgen. Werd de hoeveelheid zaadcellen in één keer gegeven, dan zou een groot deel niet in het zaadblaasje worden opgenomen.

In Amerika wordt door de heer S. Taber gewerkt aan het bewaren van sperma, dit is van groot belang bij het selectiewerk. Het bleek, dat de zaadcellen bij 25° C het langst leven. De heer J. Woyke (Polen) maakte door middel van kunstmatige inseminaties kruisingen

tussen broer en zuster gedurende twee of drie generaties. Hierna bleek slechts de helft van het broed levensvatbaar te zijn. Tot voor kort werd aangenomen, dat de eieren in dat geval niet levensvatbaar zouden zijn. Wanneer Woyke in een observatiekast de eieren telde, dan bleken deze toch uit te komen. Echter de jonge larven verdwenen spoorloos. Bij een verder onderzoek werd duidelijk, dat de larven uit bevruchte eitjes, voor de helft mannelijk en voor de helft vrouwelijk zijn. Hier geldt dus niet langer, dat koninginnen en werkbijen uit bevruchte eitjes ontstaan en darren uit onbevruchte eitjes. Wanneer we de erfelijke factoren bekijken, dan betekent dit, dat koningin en werkbij van vaders zijde een X factor krijgen en van moederszijde een Y factor (heterozygoot). De darren zouden alleen van de moeder een X of een Y factor hebben (azygoot). Nu blijkt dus, dat darrelarven ook twee van deze factoren (XX of YY) kunnen hebben (homozygoot). Toch bestaan er geen volwassen darren die deze beide factoren hebben, alhoewel gebleken is, bij het kweken van darrelarven buiten het volk, dat ze in ieder geval niet minder levensvatbaar zijn dan 4 daagse darrelarven met een enkele factor. Er ontstonden volwassen darren uit deze larven. Het is aangetoond, dat het feit dat deze larven in werkstercellen liggen niet van belang is. Op een of andere manier merken de werkbijen, dat de darrelarven met twee factoren afwijken van die met één factor. De jonge larven worden levend opgegeten, de oudere worden uitgezogen.

De Russische ideeën over de erfelijkheidsleer wijken sterk af van de onze. Zij passen de wetenschap aan bij hun algemene ideologie. Wat dit betreft, ze willen af van de „erfenis“ (de erfelijke aanleg) van hun voorouders. Volgens hen worden de erfelijke eigenschappen direct veranderd door de omgeving (bijvoorbeeld het voedsel). Wanneer men bijvoorbeeld een bepaalde plantensoort uit onze streken gaat kweken in een tropisch klimaat, dan zien we vaak duidelijke veranderingen optreden (Modificaties). De erfelijke aanleg is echter niet veranderd. Kweken we deze veranderde planten opnieuw in ons klimaat, dan zien we de oorspronkelijke kenmerken weer ver-

schijnen. Dit mechanisme geldt in het algemeen voor plant en dier. Volgens de Russische opvatting is er dan een verandering in de erfelijke aanleg opgetreden. Twee voorbeelden van deze opvattingen, uit een serie voordrachten, wil ik u hier noemen:

De heer A. N. Melnicenko en mevrouw N. V. Nikiforova (Rusland) hebben het aantal facetten in de samengestelde ogen van de honingbij geteld. Ze vonden, dat dit aantal bij werkbij, koningin en dar van het zuiden naar het noorden toeneemt. Hun conclusie is, dat deze erfelijke verandering wordt teweeggebracht door het opnemen van in samenstelling verschillend stuifmeel en nectar. Dit voedsel is van plaats tot plaats verschillend door een meer of minder sterke zonbestraling. Een ander voorbeeld is van de heer A. N. Melnicenko en mevrouw N. D. Burmistrova. Deze onderzoekers brachten koninginnen, darren en werkbij en onder in volken van een ander ras. Zij deden dit gedurende drie generaties. De overgeplaatste bijen gaan dan meer en meer lijken op de bijen van het andere ras. Wij denken hierbij aan een effect van de kruisingen tussen deze twee rassen. Hun verklaring is, dat deze veranderingen, die erfelijk zijn, tot stand komen door opname van het in samenstelling afwijkende larvenvoedsel.

Koninginneteelt

De ontwikkeling van ei tot volgroeide koningin duurt korter dan die van ei tot volgroeide werkbij of dar. Volgens de heer K. Dreher (Duitse Bondsrepubliek) is dit gedeeltelijk te verklaren uit het feit dat de koninginnelarve een dag tegelijk eet en cocon spint, bovendien begint de larve reeds te spinnen als de cel nog niet verzegeld is. Het kweken van koninginnen in volken, die hun leggende koningin behouden, werd door een aantal onderzoekers gepropageerd. Soms wordt dit gedaan door middel van een moerrooster verticaal in de broedkamer of anders tussen broedkamer en bovengeplaatste kamers (W. Kumko, Polen; A. S. Ivanova, Rusland). Volgens mevrouw Ivanova worden er 2 tot 3 maal meer koninginnen gekweekt, dan in moerloze volken. Bovendien blijft het volk beter op sterkte.

De honingproductie is volgens haar 1,5 maal zo groot als in een moerloos volk. Een uit de literatuur bekend gegeven werd nog eens onderzocht door de heer F. A. Lavrechin (Rusland). Kaukasische koninginnen, die gekweekt worden uit eieren, zijn ongeveer 10 mg zwaarder dan die welke uit larven gekweekt worden.

Volgens Prof. F. Ruttner krijgen koninginnen, die door Nossema worden aangetast, kleinere eibuisjes. De koningin wordt niet langer geaccepteerd. Ten slotte wil ik u nog berichten het verschijnen van het boek Tsjechische bijen-termen. Dit boekje werd samengesteld door het echtpaar L. en O. Haragsim en het bevat naast de Tsjechische termen de overeenkomstige Russische, Engelse, Franse en Duitse woorden. Door het verschijnen van dit boekje is de vertaling van een deel van de Oosteuropese bijenliteratuur gemakkelijker geworden.

Honing en honingkoek

Bladerende in het Groentje dacht ik ineens: zou het ook goed zijn de aandacht van de Nederlandse huisvrouw eens weer te vragen voor het gebruik van echte honing in onze keuken?

Er zijn verschillende groenten- en fruitsoorten, waarbij we best honing kunnen gebruiken in plaats van suiker. Het is smakelijk, lost gemakkelijk op en is bovendien veel gezonder dan suiker.

Zelf doe ik het heel veel en het bevat me best en daarom even dit duwtje voor hen, die het wel weten, maar er vaak niet aan denken.

Tot slot geef ik nog even een recept voor een heerlijke honingkoek, die ik zelf iedere week bak.

3% ons bloem met 3 afgestroken theelepels bakpoeder (of zelfrijzend bakmeel); 3% ons suiker; 2 dl melk; 1 afgestroken eetlepel kaneel; een flinke eetlepel honing; iets zout; naar verkiezing sukadesnippers.

Bakken als een flinke cake.

Nijeholtpa (Fr.)

K. v. d. MEER-BERGSMA

Jaarverslag

van de secretaris

Personalia

De heer A. S. Planting werd door de algemene vergadering benoemd tot erelid.

De heer W. Assink volgde de heer Planting op als lid van de Commissie van Redactie.

Ontwikkeling der volken, dracht

De uitwintering der volken was buitengewoon slecht. Tal van volken zijn in de winter gestorven en de overblijvende waren over het algemeen klein.

Het honingjaar was matig tot slecht. Een overzicht is in het vorige jaar op blz. 162 van het Groentje gegeven.

Onderwijs en voorlichting

Het rij ksbij enteelconsultenschap verzorgde weer tal van gratis filmvoorstellingen voor onze afdelingen. Vertoond werden o.a. de volgende films: Weet je nog wel, oudje; Bij enhouden met succes; De Aalster Bedrijfsmethode; Honingbijen en bestuiving; Eenvoudige koninginneteelt; Koninginneteelt en kunstmatige inseminatie; Als een bij een bij ontmoet; Bijen, bloemen, honing.

Er is echter nog menige afdeling, die nog geen van deze films gezien heeft. Er zijn ook films bij, die geschikt zijn voor een gemengd publiek, zodat men huisgenoten en genodigden kan meenemen. Er werden dit jaar elf cursussen gegeven.

Markten

De verslagen van de markten zijn in het Groentje gepubliceerd. Als gevolg van de slechte uitwintering waren de aanvoeren gering. Kasten noteerden van f 15,— tot f 40,—; korven f 12,— tot f 25,—.

De honingprijzen waren hoog, hoewel de situatie op de wereldmarkt niet volledig in onze prijzen doorwerkte: zomerhoning f 1,60 tot f 2,—; heideslengerhoning f 2,75 en raathoning tot f 5,— per pond.

Ledental

Het ledental bedroeg 6013. De inschrijving van nieuwe leden beweegt zich in stijgende lijn, doch overtreft nog steeds niet het aantal bedankjes.

Komkommerkwestie

Op dit gebied zijn er een paar lichtpunten: de gemeente Vierpolders wees het verzoek van komkommertelers om een verordening in te stellen af en het verbod te Amsterdam werd opgeheven. Elders werden min of meer bevredigende regelingen gecontinueerd. De zaadloze komkommer wordt steeds beter. Zodra deze aan alle eisen voldoet zal een actie worden ondernomen om de bij enverordeningen op te heffen.

Mijtziekte

De harde maatregelen van Ir. Mommers blijken volkomen gerechtvaardigd te zijn. Overal in het buitenland, waar men zachte heelmeesters heeft, breidt de ziekte zich uit, in ons land echter begint het erop te lijken, dat onze actieve consultant de ziekte onder de knie krijgt.

Suikerprijs

De wereldsuikermarkt gaf een enorme prijsstijging te zien, die zich gedeeltelijk ook doorzette in de prijs van de bijensuiker, al ving de regering een deel van de prijsstijging gelukkig op.

Koninginneteelt

Het nieuwe bevruchtungsstation werd dit verslagjaar in gebruik genomen en het voldeed geheel aan de verwachtingen, dank zij ook de goede zorgen van de heer Kruyer. Het bevruchtungspercentage was ruim 12% hoger dan vorig jaar en het aantal aangevoerde kastjes nam nog toe.

Examens

Voor het examen Praktisch Imker slaagden 3 kandidaten en we kregen 5 nieuwe bij enteeltonderwijzers.

Imkersdag op de Grebbeberg

Het aantal bezoekers aan dit evenement vertoont een stijgende lijn. In dit verregende jaar troffen wij een prachtige zomerse dag.

Bestrijdingsmiddelenwet

Ook dit jaar werkte de Bestrijdingsmiddelencommissie van het Landbouwschap aan de uitvoeringsbeschikkingen en de door de Afdeling Bijenteelt gedane voorstellen vonden een gunstig gehoor.

Huurprijzen fruit

De prijzen werden ook dit jaar vastgesteld door een commissie van de afdelingen Fruitteelt en Bijenteelt van het Landbouwschap. Vooral door de slechte uitwintering kon tegenover de grote vraag slechts een gering aanbod worden geplaatst.

Nationale Honingtentoonstelling

Dit evenement werd dit jaar verbonden aan de Frisiana te Leeuwarden.

Eenmalige suikerlevering

Dit jaar werd besloten in de tweede helft van 1964 met de eenmalige suikerlevering te beginnen.

Bijenweide

De Afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap publiceerde in samenwerking met de rijksbij enteelconsultent een nieuwe lijst van drachtplanten.

Provinciaal subsidie cursussen

Deze subsidies werden afgeschaft, maar als compensatie werden de salarissen van de onderwijzers verhoogd tot f 8,40 per lesuur.

VRAGENRUBRIEK

Vraag 5:

I. Overeenkomstig de aanbeveling in het Grote Bijenboek heb ik in september 1963 drie volken ingewinterd op een broedkamer en een honingkamer. In beide bakken heb ik 8 ramen /aten zitten met daarnaast aan weerskanten een dichtgespijkerd raam.

Kunnen deze vulraampjes verwijderd worden zodra de eerste inspectie e.a. binnenkort gehouden wordt en moeten ze dan vervangen worden door voerramen met

droge suiker voor zover het de broedkamer betreft ? Of is het beter uitgebouwde ramen in te hangen voorzover die beschikbaar zijn van de in 1963 gesneuvelde volken.

Of is het beter te wachten met het verwijderen van de vulplankjes uit de bk. totdat er ruimtegebrek komt en ze dan te vervangen door kunstraatraampjes één voor één.

Kan de hk. er al die tijd op blijven staan zonder k.rooster en wanneer dienen de vulraampjes daar verwijderd te worden.

2. *Ik wil een klein volkje, dat de winter in een 6-raamskastje doorgekomen is wat bijvoeren daar het in september niet al te veel opgenomen heeft. Wat is beter: a. een voerbak op de dekplank zetten met geopend voergat en dan 2 : 1 voeren; een borstplaat op de dekplank leggen met geopend voergat; een kantraam waar het minste voer in zit vervangen door een voerraam met droge suiker? Het volkje lijkt goed te zijn. Op 1 februari hield het een reinigingsvlucht en bracht 30 dode bijen naar buiten. Het vliegt evenals de andere kasten en haalt stuifmeel van de krokus en de wilg.*

J. A. M. te M.

Voorjaarsinspectie

1. Als het volk sterk genoeg is zult u er goed aan doen de reserveblokken (bij u de dichtgespijkerde ramen) bij de eerstvolgende inspectie te verwijderen, in aanmerking nemende, dat het nu reeds bijna eind maart is. De open ruimte in de onderbak wordt aangevuld met mooie uitgebouwde raten, die evenwel niet aan de kanten maar aan beide zijden tegen het broednest worden geplaatst. De andere ramen, waarin zich geen broed bevindt, schuiven dan naar de kanten op. Ik neem hierbij aan, dat er nog ruim voldoende voorraad voedsel aanwezig is, zodat het niet nodig is suiker toe te dienen.

In de bovenkamer (honingkamer) zullen nu eveneens de dichtgespijkerde kantramen door ramen met uitgebouwde raten moeten worden vervan-

gen, terwijl tevens het rooster moet worden gelegd, waarbij gezorgd dient te worden, dat de moer in de onderbak komt als zij zich niet reeds daar bevindt.

Mocht de voedselvoorraad niet ruim meer zijn, dan kunt u onderin een paar voerramen hangen, die dan echter aan de kanten moeten komen. Ramen met kunstraat kunt u eerst inhangen wanneer er voldoende dracht is.

2. Het volk in het 6-raamskastje zou ik onder de gegeven omstandigheden het liefst helpen met vloeibaar voedsel in de voerbak (suiker 1 : 1); lauwwarm toedienen en goed inpakken, zodat er geen warmte verloren gaat.

Voor het geval het volkje het voer niet mocht opnemen zou ik voor het voeren een blikken bus met drukdeksel gebruiken, waarvan het deksel geperforeerd moet zijn (een groot aantal kleine gaatjes, waar juist een stopnaald door kan). Deze bus moet nagenoeg geheel gevuld, omgekeerd boven op de ramen worden geplaatst (iets aan de voorkant) en verder dient het kastje goed afgedekt te worden om warmteverlies te voorkomen.

S.

UIT DE AFDELINGEN

AFD. ZEVENAAR

Op 16 april 1964 had een bijeenkomst plaats van de afd. Zevenaar en omstreken en de voormalige leden van deze afdeling te weten de Imkers uit ELTEN, Duitsland.

Door de laatste grenscorrecties waren de Enclise imkers, welke jarenlang zich bij onze afd. Zevenaar hadden geschaard, weer afgescheiden van Nederland met name van de afd. Zevenaar.

Vanwege de allerbeste verstandhouding die steeds bestond (nooit ontbrak Eten op de vergaderingen te Zevenaar) werd aan weerszijden van de grens overeengekomen, deze separatie niet zonder meer voorbij te laten gaan, hetwelk resulteerde in een gezellig samenzijn in hotel taanders te Eten.

Van weerszijden werden herinneringen ter tafel gebracht (er was ook wel eens wat linkerlatijn bij) wat betrof de periodes aan beide zijden der grens.

Er werden hartelijke woorden gesproken zowel door de Eltenaren als Zevenaren. De avond werd besloten na elkaar veel goeds gewenst te hebben onder het motto:

ZOALS DE IMMEN GEEN GRENZEN
KENNEN, KENNEN OOK DE IMKERS
DIE NIET.

Nadat het oudste in jaren bestuurslid van de afdeling Zevenaar de heer Hartkamp uit Rheden de oude Eltense voor-

zitter de heer J. Sessing elkander hartelijk de hand drukten werd afscheid genomen met een welgemeend: *AUF WIEDERHOREN.*

AFD. BUNNIK-HOUTEN

Op 26 mrt. hadden wij wederom een goed bezochte ledenvergadering. Uitvoerig werd besproken het reizen naar het fruit en „het nieuwe plan“ van afdeling Bunnik. De vergadering gaf dan ook haar fiat aan het bestuursvoorstel aangaande het programma van actie, namelijk de tweede fase, het maken van propaganda onder de fruittellers. Tevens gingen de leden akkoord met het bestuursvoorstel tot aankoop van een honingslinger ten gerieve van de leden die zelf geen slinger hebben. De slinger zal gestationeerd worden bij de dephouder. Ook de voorwaarden waarop de leden de slinger kunnen gebruiken, werd vastgesteld.

Na de pauze hield mr. H. J. Onnes een zeer interreezente lezing over Land en Volk, en de Imkerij in Nieuw-Zeeland. Twee nieuwe leden konden weer worden ingeschreven. Verder attendeerde het bestuur de leden op de diverse activiteiten in de komende april-maand.

AFD. WOLVEGA

Onze afdeling hield 10 april een huis-houdelijke vergadering. De opkomst was vrij goed. Herdacht werd het overlijden van ons lid, de heer P. Wagter. Over het algemeen was de mening, dat de volken tengevolge van de afgelopen koudeperiode er niet beter op zijn geworden; de aanzet van broed is veelal stopgezet. Gevolg is, dat de volken laat zijn. Gesproken werd over het koolzaad in de Fleuropolder en bij het fruit. Na de pauze werd ter versteviging van de kas een verloting gehouden en werden door collega Boonemmer dia's vertoond, welke zeer in de smaak vielen.

A. BOSMA, secretaris

AFD. LEEUWARDEN

Verslag van de vergadering
dd. 14 maart 1964

Dit was de eerste vergadering na lange tijd die op zaterdagmorgen werd gehouden. In het vervolg zal ook een keer op zaterdagmiddag een bijeenkomst worden gehouden.

Het aftredende lid van het bestuur de heer v. d. Meulen uit Hardegarijp werd bij acclamatie herkozen.

Als afgevaardigde voor de alg. Vergadering te Utrecht op 23 mei a.s. werd gekozen de heer Stapenséa en de penningmeester de heer v. d. Vlugt werd aangewezen als afgevaardigde betaald door de afdeling terwijl de voorzitter de heer Spithout op eigen gelegenheid op genoemde vergadering komt.

Na de pauze werd het woord verleend aan de heer Stionstra die iets vertelde over zijn voerrmethode en daarbij demonstreerde met zijn voerplank en voerbakjes. Uit de vergadering kwam hierbij een geanimeerd gesprek hoe verschillend als leden voerden en wel de heer Posthuma zeer goedkoop door middel van een oude klomp met houtwol, de heer Meier met een oude verfbus met gaatjes in het deksel ongeveer zoals de voerrmethode die de heer Groenveld op een vorige vergadering had gedemonstreerd met de bekende voeremmer van plastic.

Voor een volgende vergadering werd besloten te proberen een van de jongeren een inleiding te laten geven over een zelf te kiezen onderwerp om ook de jeugd een keer aan het woord te laten. Bij de rondvraag kwam naar voren dat er genoeg koolzaad in Friesland is en besloten werd, gezamenlijk te reizen. Tevens gaf zich een groep op om met elkaar naar de Zeeaster te gaan.

De secr. C. Stapenséa.

— 40-JARIG JUBILEUM VAN DE AFDELING ROTTERDAM

Verlucht door een prachtige zonnige dag vierde op 7 maart de afdeling Rotterdam haar 40-jarig jubileum. De zaal van Café Restaurant Statenhof was daartoe gezellig versierd en gaf direct een feestelijke indruk.

Toen de Voorzitter, de heer W. H. v. Mourik de vergadering opende was de zaal tot vrijwel de laatste plaats bezet. De heer v. Mourik heette de aanwezigen welkom, waarbij hij zich in het bijzonder richtte tot de vertegenwoordiger van het Gemeentebestuur, de heer P. A. Mertens. Hij dankte hem voor de grote mate van medewerking, die de afdeling in de loop der jaren van het Gemeentebestuur heeft mogen ontvangen, o.a. het ter beschikking stellen van grond voor de stichting van het bijenpark Zuid, de gehele beplanting daarvoor, de wegenaanleg e.d. en nog kortelings werd medewerking verleend om ook in Noord het begin van een bijenpark tot uitvoering te brengen. Hierbij memoreerde de heer van Mourik, dat de heer Mertens daarbij steeds grote medewerking had verleend.

Dan richtte hij zich tot de heer v. Putten, voor zover hem bekend de nog enige in leven zijnde oprichter van de afdeling.

Verder richtte de Voorzitter zich tot de vertegenwoordiger van het Hoofdbestuur, de afvaardigingen van de omringende afdelingen, de directeur van de veiling en de aanwezige leden. Hij dankte hen voor hun aanwezigheid en stelde de bloemenhulde van enkele verenigingen zeer op prijs. Daarna gaf hij de leiding van de vergadering over aan vice-voorzitter, de heer W. C. v. Werkhoven.

De heer P. Klapwijk bracht de gelukwensen over namens het Hoofdbestuur en roemde de activiteiten van afd. Rotterdam, inzonderheid van de heer van Mourik, die reeds 32 jaren achtereen het voorzitterschap met succes bekleedt. Hij vergeleek de bijenteelt van 40 jaar geleden met die van nu en merkte op, dat zowel wetenschappelijk als technisch enorme vorderingen zijn gemaakt.

Verder memoreerde hij, dat vooral in de grote steden de bijenteelt een belangrijke bijdrage levert in de recrea-

tie. Ook de heer van Putten werd in deze huldiging betrokken. Hij roemde het destijds genomen besluit en wenste de heer van Putten geluk, dat hij nu, na 40 lange jaren, deze huldiging nog in ontvangst mag nemen.

Daarna bood de heer Klapwijk de Voorzitter de verguld zilveren legpenning aan voor de afdeling en de heer van Putten de zilveren draagmedaille. De dames van Mourik en van Putten ontvingen een bloemenhulde.

Vervolgens sprak de heer A. Vink namens de afdeling den Haag en enkele niet aanwezige afdelingen uit de kring Zuid-Holland. In een enthousiast betoog behandelde hij de activiteiten van de afd. Rotterdam, de steeds ondervonden warme collegialiteit en de plaats die de afdeling Rotterdam plaatselijk inneemt onder de diverse vormen van Sport en Recreatie. Hij vergeleek het sociale gedrag van een bijenvolk met de arbeid in een afdeling. Slechts door gezamenlijke arbeid, goede wil en duidelijke doelstelling, kan de bijenteelt, die op het ogenblik een dieptepunt meemaakt, weer tot welstand gebracht worden. En, .. vervolgde de heer Vink, dat komt... dat komt vast weer 1 1 Na deze woorden van weldadig vertrouwen in de toekomst feliciteerde hij de afdeling Rotterdam en overhandigde hij een cadeau onder couvert, als bijdrage in de aanschaffing van de nieuwe afdelingsvlag.

Daarna spraken de vertegenwoordigers van de afd. Dordrecht, Leiden en Westland enkele vriendelijke woorden tot de voorzitter van de jubilerende afdeling. Duidelijk kwam aan het licht, dat de bijenteelt in het huidige tijdsbestek en in verband met een bepaalde „lange smakelijke vrucht“ in een moeilijke positie verkeert. Niettemin verwachten ook deze afdelingen, dat als we onze eenheid en strijd lust niet verliezen, betere tijden te verwachten zijn. Naast fraaie bloemstukken werden cadeaus onder couvert aangeboden voor de afdelingsvlag. De heer F. A. Mertens, vertegenwoordiger van het gemeentebestuur, sprak namens de Wethouder van Sport en Recreatie. Hij zei, dat deze betrekkelijk kleine vereniging zich toch mag verheugen in grote belangstelling van de Gemeente. De Gemeente Rotterdam beschikte als eerste in den lande over

een afzonderlijke afdeling Sport en Recreatie, waarin de bijenteelt een belangrijke plaats inneemt, welke afdeling zich als speciale taak heeft gesteld, de vrijetijdsbesteding voor de vele inwoners van de stad, in al haar geledingen, te bevorderen.

De heer N. P. v. d. Berg, Voorzitter van de Veilingvereniging zei, dat de belangen van zijn organisatie en die van de bijenvereniging wel tegengesteld waren, maar dat ondanks dat, de verhouding tussen beide verenigingen getuigt van wederzijds begrip. Hij zegt te begrijpen wat de bijenteelt, afgezien van andere waarden, voor de beoefenaars daarvan betekent. Ook de afdeling Rotterdam heeft hierin haar positie begrepen en waar beide het goede willen zijn weinig moeilijkheden te verwachten.

Ten slotte dankte de heer van Putten voor de vriendelijke woorden van de Voorzitter en de vertegenwoordiger van het Hoofdbestuur, alsmede voor de hem aangeboden eremedaille.

Na deze stroom van hartelijke woorden, dankte de heer van Mourik de verschillende sprekers persoonlijk voor hun belangstelling en de ontvangen bloemen en bijdragen voor de vlag. Daarna kwam de zwerm, om in de vergelijking van de Heer Werkhoven te blijven, weer los en volgde een gezellig uurtje met een hartige dronk.

De afdeling Rotterdam kan op een bijzonder goed geslaagde receptie terug zien.

AFD. BILTHOVEN

Jaarvergadering 18 februari

De heer A. T. van den Brink van Renkuur hield een lezing over zijn bedrijfsmethode, die zeer in de smaak viel. De heer van den Brink toonde ons aan, dat er met het Nederlandse bijenras heel wat te bereiken is, als we maar nauwkeurig werken en op tijd de nodige zorg aan onze immen besteden. In het Groentje van februari 1964 staat al een uitvoerig verslag van de werkwijze van de heer van den Brink. De secretaris memoreerde het grote verlies, dat de afdeling geleden heeft door het overlijden van haar secretaresse Welmoet Slotemaker, een heengaan, dat door de insiders nog haast als onwerkelijk wordt gevoeld.

Een hoogtepunt was de expositie op het terrein van de Nat. Lathyrustentoonstelling te Biltoven. Onze stand trok honderden bezoekers, er werd voortdurend explicatie gegeven, doch er werd geen ledenwinst geboekt.

Er zal naar koolzaad en fruit worden gereisd. Enige leden gaven zich al op voor de excursie van de afd. Bunnik naar Arnbrosiushoeve. Ook zal er een excursie naar de bijenstand van de heer Romein in Zeist plaatsvinden.

B. J. Koning, secr.

BIJENMARKT TE PETEGEM-AAN-LEIE (DEINZE) Provincie Oost-Vlaanderen(België)

De bijenmarkt, ingericht door de plaatselijke afdeling van Bijentelers van Deinze en Omstreken, gaat door op maandag 18 mei 1964 (2de Pinksterdag) te 14 u., in de paviljoenen van de Technische School, Gaverse Steenweg, 57a, Petegem-aan-Leie, op de baan van Deinze naar Oudenaarde, 200 in voorbij de spooroverweg in de richting naar Oudenaarde.

Op alle wegen en voorname punten van Petegem-aan-Leie en Deinze, zullen typische wegwijzers aangebracht worden, bestaande uit een gele bijenkorf met onderaan een blauwe pijl.

Alle briefwisseling aangaande de bijenmarkt dient te worden gestuurd aan : G. Lammerant, 44, Gaverse Steenweg, Petegem-aan-Leie.

Aan alle bezoekers, kopers en verkopers, een hartelijk welkom.

Het bestuur van de jubilerende afd. Rotterdam

KUNSTRAAT en hoe het te gebruiken

Kunstraat van de allerbeste kwaliteit, broed- of honingkamerformaat, naar keuze, per kg

Voor uw zuivere was betalen wij f 3,75; voor uw ruwe raat f 0,90 per kg. Verwerken van zuivere was tot kunstraat f 2,25 per kg.

In onze nieuwe prijscourant vindt u het beste voor de laagste prijs. Laat elk volk een paar kunstraten uitbouwen en kijk eens, hoe gretig de koningin die met eitjes belegt! Neem in mei een paar ramen met veel stuifmeel uit de kast en geef er ramen met kunstraat voor terug. In de plaats van het stuifmeel krijgt u broed en.... meibijen worden haalsters voor de zomerdracht!

Hang **nimmer** kunstraat in een volk dat zwermneiging heeft. Hang **nimmer** kunstraat in een volk als er niets te halen is. Zo'n volk is niet in de stemming om de kunstraat mooi uit te bouwen. Wilt u in drachtloze tijden toch kunstraat laten uitbouwen, dan moet u voeren. Geef **nimmer** kunstraat aan een klein volkje, de bijen bouwen het alleen maar uit zover ze het kunnen bezetten.

Maar als u in de onderbak tijdens de voorjaarsdracht een sterk volk hebt, geef dan in de bovenbak wat kunstraat. Dit wordt prachtig en „van lat tot lat" uitgebouwd. Onze nieuwe kunstraatwalsen geven een mooie, diepe celindruk, wij verwerken alleen brandzuivere geurige bijenwas en.... wij proberen niet u een velletje per kg méér te leveren ten koste van de kwaliteit.

goede
dingen

BIJEN11115 WAGENINGEN

TELEFOON 0 8370 - 2863

GIRO 823276

SPEURBIJTJES

TE KOOP: prima bijenvolken op zes ramen, in Simplexkasten en korven. Alles onder volle garantie. Het van ouds bekende adres, Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42 a, tel. 0 3462-303.

TE KOOP: Mies wat voor en bij een bij nodig is. Simplexkasten, enkel- en dubbelwandig; spaarkasten en V.S.-kasten, alle in prima staat met ramen en rooster; uitgeb. broed- en honingramen; ramen; bijenkappen; slingers; observatiekasten, enz. Nieuwe zesraamskastjes met ramen f 7,—. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 428. tel. 0 3462-303. Van ouds bekend.

TE KOOP: gebruikte bijenkorven zonder gebreken; nieuwe zwermitepsen; vlechtriet, enz. Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 0 3462-303.

GEVRAAGD: bijenvolken, in kasten en korven, worden tegen contante betaling aan huis afgehaald. Het van ouds bekende adres om zaken mee te doen: Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 0 3462-303.

GEVRAAGD: ruwe bijenwas en verder alles wat voor en bij een bij nodig is. Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 0 3462-303.

HONING met eerste prijzen BEKROOND. Klaverhoning j 2,55 per kg; bloemenhoning J' 2,50 per kg; boekweithoning J" 1,90 per kg. Minimum afname 25 kg. Bij 50 kg franco huis, Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, Telefoon 0 3462-303. Het van ouds bekende adres.

Pour vos besoins de rELEEE ROYALE, toutes quantités aux meilleurs prix consultez: La SOCIÉTA CIVILE APICOLE de CHEZ FJ. LES (Indre), France.

GEVRAAGD: goede bijenvolken voor plaatsing op het fruit. Vergoeding f 17,— per volk schoon, ongeacht korven of kasten. Bijenpark Brulleman, Zandpad 42 a, Breukelen, tel. 03462-303.

TE KOOP: 5 ledige Simplex-bijenkasten met toebehoren, wegens landonteigening. Ook apart. A. v. d. Dool, Baanderstraat 57, Alblasserdam.

AANGEBODEN: honing- en waspers, zeer solied. Kunstraatpersen voor broed- en honingkamer (Rietschel. Jaargang Maandbladen Bijenteelt, ook buitenlandse, Engels en Duits. Ingebonden en losse. Een schat van kennis. Van Someren, Dennenweg 1, Velp Gld.

TE KOOP: een zo goed als nieuwe honingpers met schroef: 1 goede 3 raams honing slinger, prima gebruikte Simplexkasten en 2 broedkamers en prima gebruikte trio kwekkasten. Kasten voorzien van ramen. Bijenstand H. T. van Dam & Zn., Jubbega (Fr.). Tel. 05165-362.

TE KOOP: 2 goedbevolkte sitriplexkaston met dubbele broedbakken en honingkamers, voerbakken en roosters, afleggerkastjes en vierraams slinger, alles in goede staat. J. Fokker, D. de Witstraat 10, Breukelen. Tel. 03462-280.

Wij kunnen u alles leveren op het gebied der bijenteelt voor de laagste prijzen. Onze uitvoerige prijslijst staat vermeld in het maartno. van het maandblad. Onze uitvoerige prijslijst wordt gaarne op aanvraag toegezonden.

Tevens kunnen wij u nog leveren diverse soorten honing. Vraagt hiervoor onze speciale honingprijslijst.

**Bijenstand H. T. van Dam er Zn.
Jubbega (Fr.) - Tel. 0 5165 - 382**

TE KOOP: 3 bijenvolken (I in demonstratiekast), 3 mams slinger, kasten met uitgebouwde ramen Simplex maat. separators enz. Meyers, Bar. van Heemstralaan 10, Sassenheim, tel. 02532-7436.

TE KOOP: wegens omstandigheden: 3 kasten (w.v. 2 Simplex); 3 extra buitenbakken; 5 broedkamers compl. met uitgebouwde ramen; 6 honingkamers compl. met uitgebouwde ramen; 3 bijenuitlaten; 3 reisramen; 1 praktisch nieuwe honingslinter merk CMF. Alles in prima conditie. Alles tezamen voor f 185. Ook afzonderlijk te koop. Van Straalen-Deldenerbroek. Tel. 05408-246.

WIE kan mij aan een paar moderne bijenkasten helpen? Brieven met omschrijving en prijs onder no. 643 Bijenhuis Wageningen.

TE KOOP AANGEBODEN: Kaukasische koninginnen, zacht-aardig en zwermtraag; deze stam is tevens zeer productief. Prijs J 12,50 stand-bevrucht; j 30,— raszuiver bevrucht. Carnlea.koninginnen, raszuiver bevrucht j* 20,—. Levering niet WIM: medio juni. P. J. Romeyn, Gonst. Huygenslaan 18, Zeist, Tel. 16501.

TE KOOP AANGEBODEN: bijenvolken in kasten, met bijbehorend materiaal. S. Dekker, Veldzoom, postbest. GOES, tel. 0 1100-5848.

GRATIS PROEFNUMMER van het Maandblad van de Vlaamse Bijentelersbond aanvragen bij E. Werkers, Predikherenhoevestraat 27, Reet, België. Abonnementsprijs 6 gulden. Postrekening 871430 van E. Weckers, Reet, België.

GEVRAAGD: 6 spaarkasten en zesromers, niet ouder dan 6 jaar en in goede staat verkerend voor een redelijke prijs. Von Bonninghausenlaan 7, Lisse.